Ötödik évfolyam — 221-dik szám. — Kolozsvártt, 1875 kedd september 28.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj.
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 15 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak:
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vo'gler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau
Budapesten: Haasenstein éz Vogler hirdetés közv. rodája Braun Ede hirdetményi ügynöksége, Józseftér 10. sz. 1 emelet

Nyiltéri czikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHIVAS
a
„KELET“
politikai és közgazdasági napilap
1875. utolsó negyedére.

A „Kelet“ eiőfizetési ára:
Félévre . . . . 8 frt
Negyedévre . . . 4 „
Egy hóra . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legczélszerübben postai utalványnyal alólirt könykereskedéséée küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött eláfizetés után tiszteletpéldánydyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet“ kiadója.

A magyar társadalmi életről.

— A közpolitika zajos és sohasem szünetelő mozgalmai közepett nem árt olykor egy-egy pillantást vetnünk a közéletnek azon másik terére, a hol nem oly nagy zajjal, de századokra kihatólag, mintegy öntudatlanul alkotják a nemzet jövőjét. Nagy szó az, a mit társadalomnak hivunk, többet jelent, mint alkotmány, politikai hatalom, mert bármily nagy és erős legyen ez, összeomlik, ha rothatag a társadalom és bármily rosz legyen is az alkotmány, gyenge a hatalom, rövid időn megjobbitja és megerősiti az egészséges társadalmi élet. Hány olyan institutiónk nem létesült, mely pang és kornyadoz, mivel nem tudja feltalálni támaszát a társadalomban, igen mert a politika, a törvényhozás mindig csak olyan dolgokat létesithet, melyekre az alapot megépitette a társadalom.

A magyar társadalomról elmondhatjuk egy tekintetben, hogy egészséges, t. i. a morál tekintetében, s ez jó alap arra, hogy életképes is legyen, de nem foglalja magában, hogy egyszersmind életerős.

Egy hirlapi czikk keretében nem ölelhetők fel mindazon hiányok, melyek a magyar társadalmi életben nyilatkoznak. Azok között azonban, melyeket itt felemlithetünk, kétségtelenül első helyen áll az önállóság érzetének hiánya. Kevés olyan ország van ez idő szerint, mely oly sokat várna az államtól, mint a magyarság; sokat küzdénk érette, hogy kivivjuk államiságunkat, drága volt ez nekünk s mivel hosszu ideig nem volt alkalmunk élvezni azt, hivők minden bajnak biztos orvosságát találjuk fel benne. Lett is haddel-hadd, vagy ötven évig görnyedni fog a nyakunk miatta. Azóta nem is terem egylet, mely ne igyekeznék magát az állam nyakába füzni. Egy példát idézünk, mely reánk valóban szomoritólag hatott. A culturájáról hires Kolozsvár városa daczára annak, hogy oly számos az oskolája, maga (horrendum dictu) egyetlen egy községi iskolát tart fen. Ez oskolának reáltanodává leendő átalakitását követelvén a viszonyok, azt véli az olvasó, hogy ezt maga erején kisérti létesiteni? Korántsem; első gondja volt egy contractus-formulárét készitení, melynek értelmében vegye át az állam a város ez egyetlen oskoláját is és alakitsa át reáltanodává; ugyanekkor egy felsőbb leányiskoláról volt szó, a communitás mit határozhatott volna egyebet, mint hogy erre is segély kéressék az államtól. Az állam pedig fulladoz az adósságban s mégis egy egyetemet, tanitó-, tanitónőképezdét, gazdasági tanintézetet tart fen a városban, magának a városnak pedig ugyszólva nincs adóssága, saját területén csak egy oskolája s még ez egyet is az állam által kivánja kiegészittetni. Nem-é elcsüggesztő példája ez annak, hogy nem tudunk s nem is akarunk a magunk lábán járni? És ez igy van minden felé s ha igy nem, másféle alakban nyilatkozik.

Egyik alakja ennek inséges egyleti életünk. Egyesek fellelkesedve külföldi példák által, csakhamar meginditották hazánkban is az egyleti mozgalmakat; tornavivodák, lövész-, tüzoltó-, dalár-egyletek egymásután teremtek. De hány van ezek között egészséges? szerfelett kevés, a legtöbb életét a városon kicsikart kamatbiztositékkal tengeti. Semmi tűz, semmi elevenség, mert ez hiányzik magából a társadalomból. Külföldön egy-egy torna, vagy lövészünnepélyre 6—10 ezer ember jelenik meg. Bécsben volt egyszer alkalmunk tapasztalni, hogy egy közönséges polgári ünnepély alkalmával valami 40 egylet vonult el saját zászlója alatt s ez egyletek a mint mondják egytől-egyig a polgárok által önerejükön alapittattak s tartatnak fen. Fájdalom, mi még igen messze vagyunk az ilyen virágzó társadalmi állapotoktól.

A társadalom teremti és tartja fen a hirlapirodalmat is. E téren igaz sokat haladtunk. Csak a harminczas években is a Kolozsvártt megjelenő „Erdélyi Hiradó“-nak a következő rovatai léteztek: „Magyarország Erdély“, „Spanyolország“, „Anglia“ és tovább a külföldi országok. Mindenikről valami félhasáb, de a „Magyarország Erdély“ czimü rovat alig fordult elő nehányszor, jeleztetett 10—15 sorban valami elemi csapás és azonkivül egy szó sem volt az egész lapban, a mi bennünket érdekelt volna.

Ezóta a hirlapirodalom hazánkban is szépen felvirágzott, de hol állunk még azon állapottól, midőn a szerelmesektől kezdve a legutolsó zúgkereskedőig igénybe vennék a hirdetési rovatot, és minden szegleten ülő kufárné olvasá hireit, a mint ezt külföldön tapasztalhatni?

Csak ily általános vonásokból is láthatni, mily nagy hivatás és nagy elmaradottság utánpótlása vár a mi társadalmunkra. Létezik benne az erő, de nem képes azt felhasználni, gyámoltalan, nincs benne melegség, elevenség, mozgékonyság, mely mindenfelé életet gerjesztene maga körül. Ezeket kell neki megadnunk.

— **Azon előterjesztések** közt, melyeket a kormány legelőször teend le a nov. 4-én ismét egybeülő törvényhozás asztalára, lesz a Romániával kötött kereskedelmi szerződés beczikkelyezésére vonatkozó törvényjavaslat is. Romániában tudvalevőleg a szerződés már keresztül ment a kamarák tárgyalásain s a magyar kormány is kiváló sulyt fog fektetni nemcsak változatlan, de minden hosszabb késedelem nélküli elfogadásra.

— **A közoktatásügyi miniszter** közvetlenül az országgyülés összeülése után egy törvényjavaslatot terjeszt a képviselőház elé a népoktatási törvény azon §§-ainak módositása tárgyában, melyek a tanfelügyelői intézményről szólanak. A már elkészült törvényjavaslat lényeges módositását tervezi ezen intézménynek egyfelől az által, hogy külön tanfelügyelő illesztetvén be, az intézmény a gyakorlati alkalmazhatóság szempontjából czélszerüen decentralisáltatik, másfelől pedig organikus összefüggésbe hozatván a reformálandó megyei közigazgatással, oly hatályos támogatóra teend szert, melyet eddig feladatának üdvös megoldhatása érdekében sajnosan kellett nélkülöznie. Nincs kétségünk az iránt, hogy a törvényhozás még az év folytán le fogja tárgyalni e törvényjavaslatot. Fájdalom, nem mondhatunk hasonlót a középtanodai törvényjavaslatról, mely már a mult országgyülés alatt is behaló tancskozásoknak képezte tárgyát, de a melynek a jelen országgyülés első ülésszaka alatt leendő törvényerőre emelkedéséhez illetékes körökben semmi reményt nem táplálnak.

— **A magyar delegatio** külügyi albizottságának 24-ikén tartott ülésén, melyen gróf Lónyay Menyhért elnökölt, Andrássy gróf Várady delegátus kérdésére, kifejté az okokat, melyek miatt az idén vöröskönyv nem terjesztetik elő s közölte, hogy a mult évi kereskedelmi politika körébe eső közléseket s a miniszterium levelezéseit közlendi. A miniszteter e felvilágositása tudomásul vétetett. Ezután Haynald érsek vette át a szót s azon jognak hangsulyozása után, mely szerint a miniszter a függő kérdésről csak annyit közöl, a menynyit álláspontjából elegendőnek tart, a keleti eseményekre nézve kér felvilágositást. Gróf Andrássy erre felemlitvén, hogy a függő állapotokat illetőleg a részleteket kerülnie kell, kevés, átalános vonásban vázolta az ez iránybani tevékenységét, melynek következő hármas czélja van: 1) az európai béke fenntartására, 2) a monarchia érdekeinek megóvására, 3) a mozgalmak okozta bajok enyhitésére s hasonló események kikerülésére közremüködni. Az első irányban a birodalom a barátságos szomszédállamokkal egyetemben eddigelé eredménynyel müködött, s remélni lehet, hogy az európai béke fentartható leszen. A második irány sikerének elérése érdekeink teljes megóvásáért elvállalja a miniszter a kezességet; a mi a harmadik iránybani törekvéseket illeti, ezek a jogosultság és lehetség által korlátolvák, azonban az ez iránybani fáradozásoktól is jó eredményt vár. A bizottság e felvilágositásokat, melyek felett Haynald köszönete mellett megelégedését fejezte ki, egyhangulag megnyugtató tudomásul vette, s ezután a budget részletes tárgyalását kezdte. Elfogadta az ordinarium I. és II. czimeit, a rendelkezési alapot, az extraordinarium I. czimét s a consuli kiadásokat holnapi ülésig függőben hagyta

---

— **A szélsőbal** aránylagos mérsékletének, melyet a felirati vitában tanusitott, a bécsi „Deutsche Zeitung“ a következő megfejtését adja: „A szélsőbal magatartása a felirati vitában általánosan feltünt. Ennyi önmérséklést a beszédben, tapintatot a fellépésben senki sem várt volna a hevülékeny vérü uraktól. A dolog nyitja azonban Kossuth Lajos egy levelében keresendő, melyet a felirat kezdetén kapott Simonyi Ernő. Az exdiktator e levelében a keleti rothatag állapotok aggálykeltő voltára utalt, és figyelmezteté hiveit, hogy tekintettel erre ha némi legyőzéssel járna is, a mostani kormány lábai elé ne gördítsenek akadályokat. Mint a tények bizonyitják, ez intést az illetők szivükre vették,“

— **A magyar delegáczió** külügyi bizottságában f. hó 25-ikén Andrássy Gyula beleegyezett, hogy az idei külügyi budget a tavali mértékére szállittassék le, a mi előirányzatból 20,500 frt törlését jelenti. A szent-pétervári nagykövet fizetése azonban fölemeltetik, minek okául a külügyminiszterium „a politikai helyzetet“ adja. A virement nem engedtetett meg; a megtakaritások az intercalaris tételekből és a helyek betöltetlen hagyásából eszközöltetnek. A bizottság kiemelte, hogy e törlésekben nem elvi szempontok vezérlik, hanem a rosz pénzügyi helyzet. Haynald a egyzőkönyv hitelesitésénél helyreigazitást tett, azt hangsulyozván, hogy interpellációja tételekor nem politikai, ha nem vallási humanisztikus nézpontokból kiindulva nyujtotta be. Andrássy erre következett nyilatkozatában kijelenté, hogy Törökország belügyeibe semminő indokból sincs szándoka beavatkozni. Az ottani jobbágyias viszonyokat orvosolhatja maga az ille-

---

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Az
ÖREG UR VÉDENCZEI.
REGÉNY
két kötetben.
Irta:
Flygare Carlén Emilia.
Második kötet.

VII.

Egy családi jelenet. Levél Lundból. — A nagybácsi tanácsa öcscsének.

(Folytatás.)

A tanácsosné, ki ösztönszerüleg kitalálta volt férje szándékát, igyekezett követni példáját s hasonló menedéket használt mikép ő; kiment a szobából, magára hagyva Rózát tépelődéseivel.

— Ez borzasztó — szólt a szegény, kemény próbára tett leányka s zokogva borult térdre; — vajjon megtegyem, meg kell-e tegyem? — — — nem volt ereje tovább füzni a gondolatot. Mannerstedt képe, midőn ama megszentelt bucsu perczében eltávozott tőle, hüségében vetett erős hite, nyugalma, szerelemtől s boldogságtól sugárzó arcza, mindez élénken tárult most lelki szemei elé s szemére látszék hányni, hogy erőért akar könyörögni istenhez, hogy róla le birjon mondani, róla, ki eddig élte legfőbb boldogságát látszék képezni.

— Hogyan cselekednék Mannerstedt hasonló esetben? — kérdé a lány önmagától. — Vajjon feláldozna-e engem, hogy megmenthesse övéit oly bajoktól, melyek semmik azon önmegtagadáshoz képest, melynek árán ama jobb helyzetben meg lenne vásárolva? — Nem, nem — viszonzá azon mindenható érzelem hangján, mely mindent feltülmult keblében; — ő azt nem fogná tenni. A mily nemeskeblü, fenkölt szellemü ember ő, soha sem akarná megtörni szivemet azért, hogy szülőinek földi javakat biztositson az által.

És mégis — Róza érezte, hogy nincs teljesen meggyőződve, ha Mannerstedt valóban igy cselekedett volna-é; csaknem azt hitte már, hogy csak magát akarja ámitani. De ha ekkor önkéntelenül ismét haldokolva kis siró testvéreitől körülvéve, ujra feltámadtak benne mindazon érzelmek, melyek szive ohaja ellen küzdöttek. — Egészen elbodulok a gondolatok e tömkelegében e homályban, melybe lelkem merült — mondá halkan, homlokához emelve kezét; — elmegyek az én öreg barátomhoz s kiöntöm előtte elszorult szivemet. Részvéttel lesz legalább elborult kedélyem iránt, ha vigaszt s jó tanácsot nem is képes nyujtani.

Róza felvette hirtelen öltönyét, kalapját jól behúzta arczába s halk léptekkel haladott azon utczán, mely övéket az öreg tanárétól elválasztá.

Csakhamar be is lépett ennek dolgozó szobájába.

— Mi bajod kedves gyermekem? — szólitá meg őt a nagybácsi nyájasan s midőn szokott csókját a leányka homlokára nyomta s meglátta Róza kisirt szemeit: — Ugyan mi történt? Hisz nem rég közöltem veled hireket Mannerstedtről s mondtam el, hogy mily szép és gyors előhaladást teszen a jó fiu. Légy nyugton, mert szemmel tartom őt s biztositlak, hogy két év lefolyása alatt, vagy tán még előbb, mint tiszteletes asszony ülsz a b . . . i kedves papi lakban s gyönyörködve szemléled kedves házad táját s élvezed boldogságodat; mert oly derék, okos és becsületes ifju oldala mellett, minő Mannerstedt, csak számithat egy leány boldogságra?

(Folyt. köv.)

Vogt Károly,
a hasznos és kártékony, a roszul ismert és rágalmazott állatokról.

Forditotta:
Lakatos József.

Negyedik felolvasás.

Éti biga. (köz. csiga) Ennek vándorlásai és ellenségei. A gilisztá és azok izomereje. Monda a szétvágott és ujból összenőtt gilisztáról. A henge. Egy porosz tiszt kalandja. Az ászkák és pankányok. Az átkák és kollancsok. Hahnemann és a rühök. Ezeknek szaporodása az élelmiszereken. A sajt és szövő atka. A szövér. A pókok: a hálót szövő és hálót nem szövő, vagy vadász pókok. A taranti likács. Ennek csipése, lakása és szive.

(Folytatás.)

Kora tavaszszal buvik elő a földből, hol gyakran 3 lábnyira ássa el magát, és a tavaszi esők megérkeztét várja s némelykor ezen összehuzódott állapotában az alászivárgó hólé által megcsalatva még a hó végleges eltakarodása előtt lehet őket a földeken mászkálva találni.

A szaporodásuk egész nyáron át májustól novemberig foly, s minthogy a hermaphroditák közé tartoznak, t. i. mind a him, mind a női szerveket testükön hordják, és azok minden egyes állatnál tökéletesen ki vannak fejlődve, kölcsönösen termékenyitik egymást és tojásaikat százával rakják mindenfelé: bokrok és falak aljába, száraz levelek közé ugy, mint a puszta földre is, vagy ebbe.

Semmi sem könnyebb, mint ilyen tojásokat keriteni. Csak egy pár csigát kell valamely nedvesen tartott ládácskában saláta levelekkel pár napig etetni s minden reggel lehet aztán ezen levelek alatt apró csomócskákat aránylag nagy, gömbölyü tojásokból találni, melyek igen finom mészhártyával héjazvák, és igen bő, viztiszta, tojásfehérben uszó s szabadszemmel csak ritka, kedvező alkalommal látható ugynevezett tojássárgát tartalmaznak.

Ezen tojáskák kifejlődési ideje 14 naptól 3 hétig terjed. Két hónap alatt — jótartás mellett — a kis csiga már kinőtt állapotának felénél nagyobb részét elérte.

A nagyféle vereses szürke héjjincsek (Arion empiricorum, és hortensis) melyeket gyakran nyálkás huslevek készitéséhez használnak — nevezetesen mellbetegeknek — valamint a szürkén márványozott pinczecsigák (limax maximus) nem igen fordulnak oly mennyiségben elő, hogy jelentékeny kárt tehetnének, mindazáltal épen oly kellemetlen vendégek mint a másfélhüvelyknyi sárgás barna menytyüs éti biga (helix pomatia) és a sárga, vagy vereses, gyakran barna sávokkal diszitett házu ligeti bika (helix nemoralis, és hortensis) melyek a disznövényeken és gyümölcsfákon néha nem megvetendő károkat tudnak okozni.

A héjjincsek ellenségei elegen vannak. Varangyok és törékeny kuszmák csaknem kizárólag velök élnek; vakondok, cziczkányok, réczék, tyukok, csukák, hollók, szarkák és varjak egyaránt üldözik, sőt még az aranyszinü futoncz *) sem undorodik tőle.

Legjobb vadásza a kertekben, mint már emlitém a varangy, és legsikeresebben lehet őket ápolni, ha az ágyásokat puszpánggal ültetjük körül, melynek tömött és örökzöld levelei között felségesen el tudnak rejtőzködni!

Füves helyeken igen könnyü őket összegyüjteni. Fektessünk ugyanis egy sima dészkát a fűre és azt tartsuk jó vizesen s reggelre rakva lesz csigával.

Kertiágyásokon pedig össze lehet őket szedni, ha tökszeleteket rakunk szét azon s ezekre aztán mind rágyülnek. Csakhogy az a baj ennél a gyüjtési módszernél, hogy az csak ősz felé alkalmazható, mikor a tök érőfélben van, pedig a csigák tavasszal teszik a legtöbb kárt a fiatal növényekben.

Szóljak-e önöknek a gilisztákról (lumbricus agricola) és a földalatti titkos lappangókról, melyek csak meleg esők alkalmával jőnek elő, s még akkor is annyira elővigyázók, hogy testökkel mindig a lyukban maradnak, hogy a föld legkisebb rázkodására, a legparányibb zajra is azonnal vissza huzódhassanak?

Nem mondhatni őket nagyon ártalmasoknak, hanem telhetetlen falánkok, s a humus gazdag földdel nem érik be, hanem „rothadásnak indult növényeket keresnek“ a mint egy érdekelt iró mondja „s ha ilyent nem találnak hát avval segitnek magukon, hogy gondoskodnak ők magok azok elkészitéséről.

Mindenki látott már reggelenként az udvaron és kertekben szalmaszálakat, tollakat, leveleket, papirszalagokat, mint valami zászlócskákat lyukakba szurkálva; s tudja mindenki, hogy azokat nem holmi jó kedvü gyermekek, hanem a gilisztá csiptették éjszakán át a földbe. Azt azonban kevesen láthatták, hogy a gilisztá végtelen gyenge eszközeivel miként képes aránylag oly nagy tárgyakkal elbánni?

Ha azonban valaki megkisérlette a gilisztát lyukából kihuzni s tapasztalta az általa ilyenkor kifejtett ellentállást nem igen fog többé csudálkozni rajta, annál is kevésbé, minthogy látni fogja, hogy az egész állat bőr és izmokból áll.

Az erős szalmaszálat, megragadja középen, s viszi lyukához, a hol aztán oly erősen huzza befelé, hogy az közepén megtörve legalább nyakig a lyukba sülyed, a széles tyuktollat zászlójával lefelé forditva minden erőlködés nélkül vonja keskeny lyukába; egy zöld málna levelet hegyétől végig hasit!“

*) Carabus auratus = ötizesek közé tartozó 33 m. m. nagyságu bogár Fordító.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

tő kormány. E nyilatkozatban egyszersmind tudatta Andrássy azt is, hogy monarchiánknak a saját és montenegrói területen eddigelé százezer herczegovinait kell élelmezni.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló“ a gróf Andrássy beszéderől napvilágra bocsátott tudósitást elég rövid és fukarnak tartja. Biztositani első sorban az európai békét, másodszor megóvni az osztrák-magyar monarchia érdekeit s harmadszor a lehetőségig elejét venni oly események ismétlődésének, a milyenek jelenleg egész Európát nyugtalanitják: ime e három pontban adja vissza a bécsi tudósitás azon irányokat, szándéklatokat, szempontokat és terveket, melyeket a közös külügyminister a magyar delegátio előtt tett bizalmas fejtegetései szerint megvalósitott vagy megvalósitani akar. Ha az ember álmos, aludni kell; ha valami betegség fenyeget: czélszerü dolog orvos után látni: ilyen köznapi igazságok azok, melyeket a külügyminister ama három pontban felállitott s melyekben a magyar delegátio aztán készségesen megnyugodott, S jól tette, hogy megnyugodott. Ha kalandokut nem akarunk, meg kell elégednünk a jogosult és közvetlen érdekek megvédelmezésével. Hanem azt szerette volna tudni a delegatio, hogy ama három szempont elérésére mit tett a külügyminister, továbbá azt, minő viszonyban állanak a nagyhatalmak s különösen a két északi hatalmasság és végre minő sikerre van kilátás a fényes kapunál s Herczegovina sziklahasadékai közt s a netaláni siker biztosságának miben rejlenek garantiái? Ezekre a kérdésekre megvallja már szerette volna a tájékoztató, az utbaigazitó feleletet. S habár megnyugszik is gróf Andrássynak a mindenné válható semmiről tartott szellemdus fejtegetéseiben, mindamellett ki kell hogy jelentse' hogy a kalocsai érseknek a külügyministerhez intézett kérdései nagymértékben a naivitás kellemes benyomását gyakorolják reá. Vajjon alaposak-e azon panaszok, melyeket a török fenhatóság alatt élő keresztyének a török kormány ellen emeltek? Erre kiván az érsek feleletet. De hát akár alaposak a panaszok akár nem, dörög az ágyu, csattog a fegyver, suhog a kard. Ez a kérdés.

A „Hon“ tisztelettel viseltetik Haynald keresztyéni rokonszenvei iránt, de nem késik világosan kifejezni, hogy a vallásos rokonszenveket nem tartja elég indoknak más európai államok belügyeibe való beavatkozáshoz. A kik a törökországi viszonyokat ismerik, azok az izlam követeinél is épen ugy találnak magas erényeket, államlbölcseséget, emberszeretetet, tiszta erkölcsöt, valamint a kereszt hiveinél. De e tárgyban itéletet hozni mi épen oly kevéssé vagyunk hivatva, mint a mily kevéssé bizatott ránk birálgatni Oroszország eljárását a lengyel katholicismus irányában, vagy Németországét a katholikus praelatusok és zárdák irányában, melyek sérelmei épen ugy tele hangoztatják jajkiáltással Európát, mint a törökországi rájáké. Semmi jogunk nekünk abba beavatkozni, hogy Törökországban minő agrariai, vallásfelekezeti és administrationalis viszonyok uralkodnak; mert ha ehez volna jogunk, akkor kötelességünk lenne beleszólni abba is, hogy Szerbiában a vallási türelmetlenség a nem keresztényeket sujtja, kiktől ott megtagadtatik a polgárjog. A török-szerb villongásnál nem gondolhat se erélyes interventioról, de plane annexioról józan eszü diplomata se Ausztriában, se Magyarországon. De gondolhat arra és ezt meg is kell tenni, hogy az ozmán birodalom sorsának vezetőit a kor követelte reformok utjára vezetni törekedjék. Azt az egyet kimondja, hogy monarchiánk védelmére készen állunk; de principiumokért nem kezdünk hadat.

Az „Ellenőr“ midőn Andrássy gróf politikájának, s a magyar delegatio öntudatos fellépésének teljes elismeréssel adózik, nem habozik kimondani, hogy vannak dolgok, melyek iránt a tájékozódás szüksége még mindig fenforog. Szükségesnek tartana egy bizalmas kérdést a külügyminiszterhez azon politika vezérelvei s gyakorlati támpontjai iránt, mely Spanyolországon félreactionak uralomra jutását elő mozditá s azt szentesitette. A német- franczia-belga csendes conflictus története sem oly érdektelen, hogy némi felvilágositás szükségét ne érezzük. Megkérdezendőnek tartja azt, hajlandóe Andrássy időt szakitani arra, hogy a monarchia közös költségén fentartott sajtóbeli informáló medium belső életét és titkait alaposan megvizsgálja, s gondoskodjék arról, hogy legalább államköltségen és félhivatalos czim alatt ne ássák alá Magyarország érdekeit. Nem volna-é idején elejét venni azon visszaélésnek, melyet a külügyminiszter exponált közegei, követségek és consulatusok a dualismus és a magyar államiság követelményeinek permanens ignorálásával elkövetnek. Ezt kell szerinte megkérdezni a külügyminisztertől s csak ezen kérdések kielégitő megválaszolása után legyen sáfárkodásának teljes sanctio.

A herczegovinai lázadás.

A délszláv zavargások tekintetében irják a dalmát határról a „P. C.“-nek, hogy a hatalmak consulai megértetvén a felkelőkkel, hogy sem a hatalmak részéről semminemü támogatára, sem pedig Montenegró és Szerbia beavatkozására legtávolabbról sem számithatnak, ezekben roppant mértékben lelohadt a remény és lelkesedés. Hogy még is tartják magokat és a fegyverletételre nem gondolnak, ez onnan van, hogy ugy Cettinjéből, mint Belgrádból kaptak felbátoritásokat. A fölkelő vezérek ugy okoskodnak, hogy ha Szerbia s Montenegró nem jő segitségökre, elég ha a két államból fegyvert, élelmiszert és önkényteseket kapnak. Igy aztán kihuzhatják a lázadást egész tavaszig és akkor — azt hiszik a fölkelő vezérek — sem Európa, sem pedig a két szláv állam nem lesz azon helyzetben, hogy szabad mentére engedje a dolgokat, mint eddig a föllázadt tartományokban.

Szerbia helyzetét és lakosságának hangulatát igen zavarosnak jelezik. A hadsereg fölszerelése, összpontositása egyre tart s azt kérdik sokan, hogy ha a kormány békét akar, mire való a kardcsörtetés. A földmivelő zugolódik, hogy a mezei foglalkozásától és gazdaságától elvonják; a kereskedő világ pedig zugolódik, hogy a helyzet bizonytalansága majd nem lehetlenné teszi minden kereskedelmet. A pártok egymás hajába kapnak ugyan, de a kormánynyal való elégületlenségben valamennyi egyetért. A conservativek azt vetik a kormány szemére, hogy nem tudja, hogy mit akar, hanem lavirozik majd erre, majd amarra. A kormány törvényjavaslataival sincsenek megelégedve s a sajtótörvényjavaslatban épen nem látnak szabadelvüséget. Ezért pedig Risticset teszik felelőssé és igen hangosan kezdik már emlegetni, hogy Ristics nem szabadelvü s hogy első miniszterségе alatt is csak a semleges alkotmányosságot pártolta, valójában pedig reactionarius volt a belpolitikában.

Az omladina is szerfölött elégületlen a kebléből alakult kormánynyal.

Thiers és Garibaldi

a herczegovinai lázadásról.

A „Temps“ egy levelezőjének Thiersvel Ouchyban érdekes találkozása volt.

Beszédük folyamában, mely a bölcseletre is kiterjedt, csakhamar szóba jött a politika is, és Thiers igy folytatá a szót:

„Európa a békét akarja, mert szüksége van rá, remélem, hogy jó akaratát ujabb incidens nem fogja meghiusitani. Szerencsétlenségünk által visszanyertük a rokonszenvet, melyet jó sorsunkban elvesztettünk, szerény magatartásunk, a buzgalom, melylyel a romokat helyreállitani igyekezüük, élénk törekvésünk, jó lábon állni szomszédainkkal, elkövettük ballépések emléke sokak becses barátságát és a kormányok félreérthetlen biztatásait vivták ki számunkra.

Angolország őszintén kivánja talpraállt unkat, Olaszország meg van nyugtatva czéljaink iránt, meggyőzték, hogy nem akarunk belügyeibe avatkozni, nem feledte, hogy mi voltunk szerencséje legáldozatkészebb kovácsai; Ausztria, mely maga is nehézségekkel küzködik, biztat bennünket; Oroszország pedig, mely határozottan békét akar, és a melynek czárját a legbensőbb kapocs füzi a német császárhoz, szünet nélkül jóakaratot és barátságot tanusit irántunk.

De keleten van egy fekete pont. Hanem fel akarom tenni, hogy Milán fejedelemnek lesz erélye, Szerbiát féken tartani, és hogy a skupstinának, ha fel lesz világositva Ausztria és Oroszország szándékairól, elég belátása lesz és nem fog uj zavarokat támasztani.

Ausztria és Oroszország igen szilárd, és határozott hangon szóltak; a két hatalom egyetértően eltökélte, hogy most nem engedik felvetni a keleti kérdést, és rábeszélésük nem téveszti majd el a kivánt hatást. Különben Gorcsakoff herczeg közvetlen közelünkben van, ami eléggé bizonyitja, hogy meg van nyugtatva az ügy kimenetele iránt. Mindenütt élénken óhajtják a békét és egyátalán nem fogják megengedni, hogy kis politikai incidenseket fenyegető diplomatiai bonyodalmakká fujjanak fel.“

Más a szelleme Garibáldinak, a jó öreg katonának, ki ugyan nemeslelkűséget mutat minden nyomor iránt, de ép oly hőn óhajtana mindennemü elnyomatás ellen a harcztérre szállani. Közelebbről ugyanis a következő levelet intézte Farley Lewis urhoz, a herczegovinai inséges ráják segélyezésére alakult londoni bizottság titkárához: Caprera, september 13. Keves barátom! Russel lord bizonyára a nemeslelkü angol nemzet tolmácsa lett, midőn gyüjtést inditványozott a herczegovinai sebesültek javára. A nép, mely a világ minden országában felszabaditotta a rabszolgákat, valóban méltó, hogy vetot mondjon Kelet-Európa kereszténeinek elnyomója ellen, a minthogy oda mondta azt Nápoly istentagadó kényurának is és oltalmazójának, Bonapartenak, ki nem akarta engedni, hogy Messina jogát érvényesitsük, hazánknak szabadságot adjunk. Igen, a hires államférfiu, a nagy angol hazafi, lord Russel honfiainak testvéri, emberbaráti hangulata folytán meg fogja találni azon édes elégtételt, hogy enyhitheti a nyomort, mely a yatagan éle alatt éhező vagy haldokló annyi szegény családot sujtja. Köszönöm, hogy jótékonysági bizottságuk önök közül valónak tisztelt. Tisztelettel Giuseppe Garibaldi.“

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1875. sept. 27.

Spanyol hirek. Szeptember hó 21-kén több karlista parancsnok élükön a hirhedt Saballs-szal, átlépte a franczia határt, hol is azonnal lefegyvereztettek és internáltattak. Erre vonatkozólag a „Nationol Zeitung“-nak Párisból a következőket táviratozzák: „Saballs kiséretében voltak, fia és egy sereg tiszt, kik eddig Kataloniában karlistákat vezényeltek. Madridban azt állitják, hogy több mint 2000 karlista, kik vasárnap francia területre léptek, az őket üldöző alfonzista csapatok által való elfogatásuk kikerülése végett, több mérföldnyit gyalogoltak minden feltartóztatás nélkül, mig végre ismét vissza tudtak térni Spanyolországba. Ennek folytán Molius marquis, párisi nagykövet azon parancsot nyerte, hogy a franczia kormányt szigorubb rendszabályok életbeléptetésére kérje fel, mire a franczia kormánytól azon választ nyeré, hogy ő minden lehetőt meg fog tenni, s hogy a határőrség megerősitésére már meg is tette a kellő intézkedéseket.“ — Egy Tarbes-ból keltezett távirat pedig a Gavernienál franczia területre lépett karlisták számát 3000-re teszi, a „Temps“-nek Pauból keltezett távirata szerint pedig Gavarnienál 740 karlista katona és 92 tiszt lépte át a franczia határt, kik is azonnal lefegyvereztettek. Pauból két zászlóaj gyalogság rendeltetett ki a szökevények elfogatása céljából. — Egy párisi távirat továbbá azt jelenti, hogy a madridi „Gazetta“-nak szeptember 22-iki száma egy körrendeletet közöl, mely a kormány programmját tartalmazza. A miniszterium ebben bocsánatot hirdet a monarchikus érzelmü liberalisoknak, kijelenti, hogy a háborut a karlisták ellen teljes erejéből folytatja, végül pedig egy alkotmányos miniszterium alkotása iránti akaratának ad benne kifejezést.

A magyarság Romániában.

Teljesen megbizható forrásból értesül a „Pesti Napló“, hogy Romániában élő véreink nemzetiségi ügye kedvezőbb stádiumba lépett.

Bukarestnek kath. missionárius püspöke Paoli Ignácz, ki bár születésére nézve olasz de Irlandban soká tanárkodott, talán azon sok rokonságnál fogva is, mely az irlandiak és romániai magyarság között létezik, elődeink nagyobb érdeklődéssel viseltetik az egyházmegyéjéhez tartozó magyarság iránt.

Tudva, hogy a magyar népnek mindenekelőtt magyar lelkipásztorokra van szüksége a püspök Rómába ment, hogy engedélyt eszközöljön arra, miszerint otthon Bukarestben papneveldét és novitiátust nyithasson, melyekben magyar ifjakat is felvehessen s általán ez intézetek vezetésében saját hiveinek speciális szükségeit tarthassa szem előtt.

Paoli püspök nem oly könnyen boldogult mint remélé. De mint erélyes férfiu ügyét végső instánczban a pápa elé vitte. A pápát sikerült ügyének megnyernie; s övé az érdem, hogy most már nem közvetlen Rómából küldik Romániába a kath. papokat, hanem azok magában az egyházmegye központjában neveltetnek.

Paoli püspök legott nyitott novitiatust és gyermekseminárium ot, melyekbe felvesz annyi magyart, a mennyit csak kap és minden növendék egyéb nyelvek mellett tartozik magyarul is tanulni. Ekként tehát, ha a bukaresti papnöveldéből nem is kerülne ki annyi magyar születésü pap, hogy velök a magyar plébániákat be lehessen tölteni, szempontunkból mindenesetre haladás az is, hogy a bukaresti papnöveldéből kikerülő papok mindnyájan tudnak magyarul is, a magyar hiveknek tehát nem lesz többé oly papjok, kivel beszélni ne tudnának. Folyó évben Paoli püspök két magyar születésü pályavégzett növendéket szentelt föl pappá.

Paoli számitásában még tovább megy. Hogy papi intézeteiben a nyelv nehézségeivel minél kevesebbet kelljen küzdenie, gymnásiumot is alapitott. Szerény pénzforrásokkal rendelkezvén — mert a tetemes költségeket mind kéregetés utján kell összehoznia — tavaly csak egy osztályt nyitott, melyhez az idén már a második fog járulni. A gymnásium növendékei mindnyájan mint köteles tantárgyat tanulják a magyar nyelvet. Ez oly vivmány, mely fölött minden hazafinak lehetetlen nem örvendenie; és ez örömünket fokozza még az, hogy a csirájából alig kiemelkedett gymnásium a román lakósság részéről is nagy bizalommal fogadtatott és mint halljuk, a legelőkellőbb román családok az uj gymnásiumba küldik gyermekeiket. Ha e gymnásium, mint remélni akarjuk, prosperálni fog, egy évtized mulva Bukaresten alig lesz czivilizált ember, ki magyarul ne tudna.

Örömmel jegyezzük föl azt is, hogy Bukarestben katholicus és protestáns hitvallásu véreink között a legpéldásabb egyetértés és összetartás uralkodik. E mellett mint munkás, iparkodó, józan emberek, a románok előtt is közbecsülésban állanak.

Idejét látnók, hogy miután egy idegen nemzetiségü püspök, ki szintén buzgón tanulja a magyar nyelvet, oly örvendetesen karolta föl a magyarság ügyét, végre magunk is tegyünk legalább annyit, hogy miután Romániában a magyar községeknek lesznek magyar papjaik, nyujtsunk segédkezet arra, hogy elég számmal legyenek magyar tanitók is. És erre igen czélszerünek tartanók, ha minél nagyobb számmal ösztöndijakat alapitanánk azok számára, kik az uj bukaresti gymnásiumban arra kötelezik magukat, hogy tanitói pályára lépnek és otthon fognak működni.

Nemzeti szinház.

„A Képzelt beteg.“ (Le malade imaginaire.) Vigjáték 3 felvonásban. Irta Moliere, forditotta Berczik Á. A kolozsvári nyári szinházban először 1875. sept. 25-én E. Kovács Gyula javára.

Ismét egy classikusnak a müve, melylyel megelőztük a fővárosi nemzeti szinházat, magunkra zuditva e miatt a fővárosi sajtó egy részének czéltalan boszankodását.

E. Kovács Gyulának, ha nem is volna olyan elismerten kitünő müvész, mint a milyen, már az az egy nagy érdeme van, hogy szeretettel miveli a classikai drámairodalmat. Már a mennyire t. i. szerény müviszonyaink a cultiválást megengedik. Minden évben igyekszik a közönséget egy-egy még eddig előtte ismeretlen classikus szinrehozatalával megismertetni a classiczizmus örök-szép termékeivel.

* * *

Az ezuttal jutalomjátékául választott molieri vigjáték azonban ámbár a classikusok között foglal helyet s ámbár kétségtelenül magán hordozza a nagy vigjátékiró genialis teremtő erejének nyomait, nem tartozik ama magasb alkotások közé, melyeket eddig a nagy Molieretől megismertünk.

„A képzelt beteg“ egészben véve inkább bohózat, mintsem magasb comedia. Sőt magá-

---

ló, hogy árva lelkét nemsokára birtokukban láthatják.

Minthogy azonban hadnagyunk az öreg Fritz hadseregéhez tartozott s ezen felül még huszár is volt, csahhamar visszatért bátorsága, fegyvere után kapott s e közben kezével egy világos képletet érinte, mely előtte mozgni látszék. Erre olyan formát érzett, mintha kezén gyenge csipések történnének s azt vette észre, hogy a világitó anyag ujjaihoz ragadt. Most aztán egyszerre vége lett minden félelemnek. Rögtön világot gyujtott s meggyőződött arról, hogy rémületének ártatlan okozói nem egyebek, hanem ide s tova mászkáló apró féreg-csoportok, melyek különös sajátságoknál fogva villanyt tartalmazó külsejökkel a sötétben világitanak.

Erre aztán fogott egy nehányat belőlök s tollszárba zárva elküldi őket Götze lelkésznek, nem ama Götzének, ki a Lessinggel folytatott vitatkozás által annyira elhiresedett, hanem egy egyszerü természetbarátnak Magdeburgba, ki annyira gyermekded foglalkozással töltötte szabad idejét, hogy bélférgeket, rovarokat és apró górcsői állatocskákat tanulmányozott.

Götze pastor, mint érdemes természettudós, kinek neve még most is nagyon jó hangzásu a természetvizsgálók között, azonnal felismerte a villanyos hengét és az egész történetből annyi nyeresége volt, hogy „de Geernek nincs igaza, midőn az állatok világitását kétségbe helyezi.“ Sajnálatos persze, hogy ezen „affaire“ nem került jobb kezekbe. Például valamely élelmes szerkesztőnek, vagy büvésznek aligha nem hajtott volna a felfedezés egy pár forintocskát.

A fali ászkák (oniscus murarius) legközelebb állanak a hengéhez, ámbár szervezetökre nézve tőlük lényegesen különböznek sinkább a tulajdonképeni rákféle állatokhoz közelednek. Lélekzésök sajátságos lapocskákkal és hátsó testükben elágazó üregek által történik. Ezen üregek a nősténynél még a tojások kifejlődésközbeni tartására és megvédésére is alkalmaztatnak. A legtöbb fajok, melyek közül némelyek golyóra képesek magukat hajtani, mint nevők*) is mutatja, nyirkos és homályos helyeken tartózkodnak s nappal kövek és rothadó levelek alá rejtőznek, feloszlásnak indult növényi anyagokból álló táplálékukért csak éjjel járnak elő. Az ilyen életmód nehezen terhelné őket valamely vádd al; minthogy azonban a pinczékben elrakott édes gyümölcsöket, nevezetesen a körték, sőt még a szárán függő korlát gyümölcsöket (Spalierfrüchte) is megtámadják ott, a hol némi sérülést kapnak a gyümölcsön, és abba üregeket vájnak, azért jobban tesszük, ha a mennyire lehet, pusztitjuk őket. Némely melegágyi növényeket is különösen szeretnek, nevezetesen a petuniákat gyakran egészen elpusztitják s mivel ezen disznövények jelenben kedvenczei a virágtenyésztőknek, tehát méltán mondhatni a fali v. pincze ászkákra „pereat“-ot.

A pankányok vagy arachnoidák, melyek magokban foglalják a skorpiokat, vagy bökölőket, a valódi pókokat, a szövéreket, kullancsokat és atkákat az által tünnek ki, hogy alattomos rabló természetüek, továbbá, hogy egy részők szájokban, illetőleg állkapcsaikban, mások pedig farkaikban mérget hordanak. Alakjaik sokfélesége és szervezeteik változatossága által bizonyos tekintetekben ismétlik az izállatok sorában a hüllőket, a melyekkel egyébiránt épen semmi összeköttetéseik sincsenek.

(Folytatása következik.)

*) Német nevők: Kellerasseln. Fordító.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

hősben is nagyobbára a jellem tulzásá-
kifejezett grotesque vonások nyernek ér-
esülést, mintsem finomabb comicum.

Ezek azonban aztán erős mesteri kézzel
k festve: egy tökéletesen befejezett jellem-
áll előttünk Argonban tele igazsággal,
l és erővel.

S E. Kovács Gyula ez által is megmu-
hogy mit tehet a nagy müvész a nagy
vel: azokat, a mik a mi modern könyed-
s kevésbé erőteljes festéshez szokott
ink és izlésünk előtt tán hiánynak vagy
ak tünhetnék fel, Kovács Gyula mesteri
, életteljes ábrázolása egészen elfödte
ink előtt, hogy csak a szépet, az igazat
és élvezzük.

Különösen megragadólag igaz és szép volt
az első felvonásban, mely az egész
fénypontját képezte: a „képzelődő
nek az a zsémbeskedése a képzelt rosz
a miatt; az a perlekedése a kotnyeles
leánynyal; az az erős meggyőződés, hogy
beteges apósnak természetszerüen orvos kell
legyen a neve: mind ez olyan erős és
szetes, élethü vonásokkal nyert a legapróbb
ben is kifejezést, még pedig anélkül hogy
itó tulzásba csapott volna át, hogy csu-
vezet volt látni a mesteri játékot.

(Vége következik)

A „KELET“ magán-távirata.

Feladtott Buda-Pesten septemb. 27. 10. ó. 40 p. d. e.
Érkezett, septemb. 27. 11. ó. 27 p. d. e.

Mostárból jelentik, hogy az európaihatalmak békéltető consuli bizottságának actiója meghiusult. Belgrádból harzias hirek érkeznek, melyek azonban megerősitésre várnak. A főváros tegnap választotta meg az iskolaszékekt, alig nyolcz százalék vett részt a választásban.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, sept. 27. 1875.

— **A hivatalos** lap következő kéziratoka hozza: Személyem körüli magyar miniszterinon vezetésével megbizott miniszterelnökemelőterjesztése folytán, Torma István, a deési törvényszék elnökének nyugdijaztatása alkanából hosszu, hü és hasznos szolgálatai elismeréséül a királyi tanácsosi czimet dijmentese adományozom. Kelt Schönbrunnban, 1875 évi september hó 15-én. Ferencz József s. k B. Wenckheim Béla, s. k. Magyar belügyminiszterem előterjesztése folytán Pogány Káry belügyministeri titkárt ezen állástól, hü és lzgó szolgálatainak elismerése mellet, sajót érelmére ezennel felmentem, Kelt Schönbruban, 1875. évi sept. hó 22-én. Ferencz Józf, s. k. Tisza Kálmán s. k.

— **Arnulf** bajor hg. — mint a „F. L.“ irja — Erdyben utazik nagy kisérettel, b. Nopcsa Elek, a kiljné főudvarmesterének társaságában. A herczeg adászatokra rándult le a bérczes vidékre s Kolozsár mellett e czélból pompás vadászkastélyt épiet. Mikor Hátszegre érkezett, fényesen feldzitett vendéglőben költötte el lakomáját. Hátszeg mellett Demszusz községben a olgabiró vendége volt, ki mindent elkövett, hogy a herczeg kifogástalan ellátásb részesüljön. A magas vendég hoszabb időszándékozik Erdélyben időzni, melynek egyészét Kolozsvártt tölti el. A hátszegi erdőgben e napokban nagy vadászatokat tart a herczeg és kisérete; a vadászatok n a vidéki urak közül is többen vettek rés.

— **Kuncz Elek** n.-szebeni állam-főgymnasmi rendes tanár s lapunk egyik kül-munkatsa a vallás s közoktatási m. kir. miniszter r által a Losonczi államgymnasium igazgatává neveztetett ki.

— **Időjárásunk** megdöbbentő változások megy át. Az ország különböző részeiből vettk ma tudósitásokat, hogy a fagy mindenlé károkat tett. Igy a szombat éjjeli fagy N-yed környékén a szépen biztató szőlőkben müt pusztitást. Szeben környékén a poplaki rezsári, disznodi alacsonyabb hegyeket is hó fedi szombaton reggel Szebenben a napsoron $2^1/_2$ lok mutatott a fagyponton alól a hévmérő. Brassóbe pénteken 12 órától 2-ig esett a hó s Resnur szerint 5 fokra 0-on alol sülyedt a hévérő. A dér vasárnap reggelre nálunk is el forta a növényeket s szombaton este oly hideg volt, hogy a szinházi előadás befejeztével igazgatóság kijelentette, hogy már másnap téli szinházban lesznek az előadások.

— **Gr. Bánffy Györgyné** szül. br. Bánffy Irma szombaton Sárosberken agyszélhüdben hirtelen elhunyt. A szép fiatal nő, egyike aristokratiánk legszebb hölgyeinek, a nagy erjedelmü Bánffy-család egyik családja körben legszeretettebb, az erdélyi részek társaságöreinek pedig legkedvesebb rokonszenvesebb tagjainak, két kisdedet s mélyen lesujtott fiatal férjet hagyott hátra. Tetemei a kolozsvári családi sirboltba fognak öröknyugalomra tétetni! Béke nemtője viraszszon sirja felett!

— **Az erdélyi** gazdák tordai vándorgyülésére, mint minket értesitenek, igen számosan jelentkeztek s a gyülés minden tekintetben igen érdekesnek igérkezik.

Tűz. Ma délelőtt fél 11 órakor Hidelvén egyik gazda udvarában tüz ütött ki s rövid időn egy istállót elhamvasztott. A tüzoltók gyors megjelenése a közel fekvő épületek daczára megakadályozta a tüz tovább terjedését.

— **Boér Emma** második felléptéről a budapesti szinpadon ismét ide igtatjuk egy pár budapesti lap véleményét. A „Nemzeti Hirlap“ igy nyilatkozik: „A nemzeti szinházban ma este lépett fel Boér Emma másodszor a „Tündér ujjak“-ban, Helén szerepében. Nemes egyszerüségü s minden keresettségtől és hatásvadászattól ment játékát a közönség több izben zajosan megtapsolta. Nem ártott volna azonban játékába, főleg a szerep egyes részeiben valamivel több méltóságot öntenie, Prielle Kornélia a marquisnő szerepében nyilt jelenetben is szünni nem akaró tapsokra ragadta a közönséget.“ A „Főv. lapok“ némileg már kedvezőtlenebbül nyilatkozik: „A „Tündérujjak“ Helén szerepében lépett fel a nemzeti szinházban másodszor és utoljára Boér Emma asszony, a kolozsvári szinház tagja. Kiválóbb benyomást ez a fellépés sem tett a közönségre. A szerény, önérzetes, nemesen büszke herczegnő, ki szerelmét legyőzi, hogy becsületérzését meg ne alázza, nem talált oly kifogástalan ábrázolóra a vendégszinésznőben, mint Hermance, a divatárus cég feje, a tündérujju iparosnő. Egyszerüség megvolt egész lenyében, semmi álpathósz nem rontotta el a játék hatását, érzelem kedély és szeretetreméltóság is nyilatkozott beszédében, de hiányzott játékából a méltóság; elegánczia. Boér Emma asszonynál annyira tulsulyban van a naiv elem, hogy ez nyügözi egyéb ábrázolásait. Hangja a szinezésre teljesen alkalmas, rokonszenves; csak a hevesebb kitöréseknél tagadja meg a szolgálatot. Arczjátéka ez este helyes volt, izléstelen fejmozgatását s taglejejtését gondosan mérsékelte; de egyes helyeken, hol finom gunyra lett volna szüksége (mint a levélirási jelenetnél) jókedvü mosolyt használt, mi a jelenet rovására volt. A vendégszinésznő korántsem kész müvésznő, de meg van az anyag, az erő, hogy azzá váljék. Tehetsége megérdemelné, hogy a nemzeti szinpadon haladjon tovább. A közönség több helytt sürü tapsokkal tüntette ki sikerültebb jeleneteit.“ Nekünk ezekhez csak annyi megjegyzésünk, hogy bizony sok igazat mondanak a budapesti collegák, habár nevetségesnek találjuk, hogy Boér Emmát mindegyre Prielle Corneliával hasonlitják össze, kinek mását csak különös kedvezésből adja egy-egy nemzetnek az ég.

— **De Gerando Attila** ur már régen tervezi egy angol-magyar szótár kiadását. A szerkesztésre most Simén Domokos unitárius tanárt kérte föl, ki az angol nyelvnek is kitünő ismerője. Simén ur el is fogadta a felszólitást.

— **Brassó** város képviselőtestülete megbizta dr. Trauschenfels Eugén senatort, hogy a fenyegető arrondirozással szemben, jogaik megvédése tekintetéből egy kimerető memorandumot készitsen, egyszersmind egy öt tagu Streitferth Gy., dr. Trauschenfels E., Schnell K ügyvéd, Gött János orator s Márkus György személyeiből álló bizottságot választott, melynek teendője a belügyministernél, az egész ministeriumnál s az engedély megnyerése után ő felségénél ez ügyben kérelmezni.

— **A Brassó** város és vidéki közgyülés a brassói földmüvelési iskolát a jövő tanévtől kezdődőleg Földvár községébe áthelyezni határozta.

— **B.-Szolnok** főispánja táviratilag értesiti lapunkat, hogy a megye bizottsági gyülése f. sept. hó 29-én fog megtartatni.

— **Segesvárt** a Gull József visszalépése folytán a képviselőválasztás oct. hó 6-ára tüzetett ki.

— **A m.-láposi** románok közül nehányan a Gaz. Tr. hásábjain felhivják Mán Gábor deesi ügyvédet hogy a közelebbi gyülésen interpellálja a főispánt arra nézve, hogy van-e tudomása arról, hogy a törvények, rendeletek és utasitások kizárólag magyarnyelven közöltetnek velök, olyan nyelven, melyet a lakosság legkevésbé sem ért, minek eredménye az, hogy az ily rendeletek nem teljesittetnek, s ebből a legnagyobb károk és hátrányok származnak, továbbá, hogy az oláhnyelven szerkesztett kérelmek félre dobatnak, s hogy a catastrális munkálatok is magyarnyelven vitetnek. Szerettük volna, ha a „Gaz. Tr.“ e czikk alá nem csak azt irja: „következik 51 aláirás“ hanem ennek az 51 embernek a nevét csakugyan ki is nyomtatja, mert részünkről fel nem tesszük az oláh népről azt, hogy ő egyfelől Mán Gábornak rendelkezni merészeljen, másfelől pedig oly értelmetlennek tartsa ugyan-e nagy férfiut, hogy szóról szóra kelljen neki egy a főispánnak elmondandó interpellatiot fogalmazni. Mi részünkről, ha Mán Gábor ur helyében lennénk e kisebbitő és sértő czikkért rendre utasitanok azon állitólagos 51 aláirót.

Necrolog özv. Rivnyák Józsefné született Némethi Zsuzsánna, ki fáradhatatlan tagja volt az árvaháznak folyó hó 25-én délután 5 órakor, életének 75-ik, özvegysége 15-ig évében vizkórban Kolozsvártt meghalt.

— **Alsó-fehérvármegye** törvényhatósági közgyülése oct. 11-én lesz. Ugyanaz nap fog a m. közkórház alapköve ünnepélyesen letétetni. r. l.

— **Hüség.** „Ah, a férfiak mily roszak!“ mondá közelebbről egy szebeni nő barátnéjának, „jelenleg három mátkám van, s mind a három hütelen!“ Igy irja ezt a „Herm. Ztg.“ — A valóságról nem állunk jót, de hogy jellemző, az bizonyos.

— **A tegnap** tartott rendes díjlövészeten szerencse dijakat nyertek: I. dij dr. Haller Rezső. II-ikat Kram József.

— **Pályázat.** A magyar-ó-vári m. kir. gazdasági académián rendszeresitett vegykisérleti állomásnál a tansegédi állás üressedésbe jövén, annak betöltése czéljából nyilvános pályázat hirdettet ik az alábbi feltételek mellett: Pályázó tartozik kimutatni korát, orvosi bizonyitványnyal igazolt egészségi állapotát, eddigi tanulmányait, melyek legalább a gymnasiumi, vagy reál-iskola befejezéséig kell, hogy terjedjenek; a vegytan alapismereteiben, a quantitativ analyticus munkákban, a magyar és németnyelvben kellő jártasságot: kik már vegy mühelyekben alkalmazva voltak, előnyben részesitettnek. Az alkalmazás egyelőre ideiglenes, s a próbaidő félévre terjed; a javadalmazás egyelőre 500 frt; évi fizetés, s butorozatlan szabad lakásból áll. A próbaidőnek sikeres eltöltöse után az alkalmazás véglegessé tétetik, s a készpénz javadalom a szerint a mint az alkalmazott használhatósága és képességgei nyilványulnak, évi 600 esetleg 800 frtra emelhető. A véglegesen alkalmazott tansegéd, ha állomásától megválni kiván, köteles ide vonatkozó lemondását fél évvel előbb az académia igazgatóságánál benyujtani. Pályázók folyamodványaikat legkésőbb f. é. octb. 15-ig a fentérintett academia igazgatóságához benyujtani, s közülök azok, a kik ez irányban az igazgatóság részéről felhivatnak, magukat ott személyesen bemutatni tartoznak, mely alkalommal egyszersmind a vegykisérleti állomás vezetője által tájékozás végett ismereteik iránt megkérdeztetni fognak*) Budapesten 1875 september 23-án. A földmivelés, ipar- s kereskedelem ügyi m. kir. ministerium.

— **A sajtószabadság** Bismarck kormánya alatt. Poroszországban oly eset történik melyen megbotránkozik a Poroszországon kivüli összes müvelt világ. A „Frankfurter Zeitung“ főszerkesztőjét, Sonnemant már hetek óta börtönben tartják — s miért? Mert nem akarja megnevezni a lapjában megjelent néhány czikk szerzőjét. A főszerkesztő kijelenté, hogy elvállalja a czikkekért a felelősséget; de ez nem használ semmit, a biróságok őt börtönbe vették s a börtönben marad, mig meg nem mondja, hogy ki ama keresett czikkek szerzője? A porosz biróságok ez eljárása, melyet csak önkényes magyarázattal lehet a törvény paragrafusaival igazolni, az erőszakoskodás elrémitő példája s páratlannak csak azért nem lehet nevezni, mert Poroszor zágban van párja is.

— **A sajó-szt.-andrási** községi népiskolában, — jelenleg három osztályu — az 1875—6-iki tanév október 4-dikén veszi kezdetét. A beiratások történnek október 1-ső, második és harmadik napjaiban. Tandij egész évre a vidékiektől 1 — o. é. frt., a községbeliektől 50 — kr. Beiratási dij 20 — kr. Szegény sorsu szülők gyermekei ingyen oktatásban részesülnek; mire azonban csak azon esetben tarthatnak igényt, ha szegénységüket az előljáróság által láttamozott szegénységi bizonyitványnyal igazolják. Sajó szt. andrás 1875. szept. 25. Az iskolaszék megbizásából Orbán Endre községi tanitó.

— **Drága szőlő.** Egy magánhivatalnok nejéhez szerdán beállit egy ember egy kosár szőlővel. „Az ur küldött haza e kosár szőlővel, melyet a piaczon vett s azt üzeni, hogy tessék nekem átadni az ő téli ruháit, melyeket a szabóhoz kell vinnem javitás végett.“ „Kicsoda ön?“ „A hivatalszolga.“ A nő elhitte s átadta a ruhákat. Az pedig szépen elvitte azokat, persze nem a szabóhoz, hanem a zsibvásárra. Mikor a férj haza jött, akkor tudta meg a hiszékeny asszony: mily sokba került neki az a kosár szőlő.

— **Szigoruan büntetett csin.** Győrmegye Medve községében a mult héten egy kóborló müvész-csapat hirdetett előadást, melyre szép számu közönség jelent meg. Mielőtt az előadás kezdetét vette volna, az egyik komédiás elkiáltotta magát: Tüz van!“ Erre az egybegyült közönség kitolakodott a szinkörből, a „müvészek“ pedig a bejött pénzösszéggel kereket oldottak. A falu lakói észrevették a csinyt, mert meggyőződtek arról, hogy e felkiáltás csak ürügy volt a minél könnyebbi megszökésre, a müvészek után iramodtak, kik közül egyet elfogván — mint a „Gy. K.“ irja — hasát, metszették fel. Egy másikat is elfogtak, ez azonban megesküdött a jámbor hivőknek, hogy ha a lovat adnak alája, ő el fogja társait; adtak is alája, de azóta sem a müvészt, sem a lovat nem látták.

— **Tenyész-bika** árverés Tordán. A földmivelési ministerium megengedte, hogy három darab fiatal mezőhegyesi tenyészbika a Tordán tartandó vándor gyülésen elárveresztessék. Az árverés napjául és órájául 1875. évi september hó 30-ika délutáni 4 óra, helyéül pedig a tordai megyeház udvara tüzetik ki. Az árverezni kivánó t. közönségek és magánosoknak ezennel szives figyelmébe ajánltatik, miszerint kellő igazolás és biztositás mellett a vételösszeg három egyenlő részletben is fizethető, még pedig az első részlet leverés után azonnal, a második 1875. deczember hó 31,. a harmadik végre 1876. deczember hó 31-én.

— **Sólyom-keselyü az alföldön.** Szentivány határán a mult kéten 4 gyönyörü példány sólyom-keselyü jelent meg. Egy vadásznak sikerült e madarak egyikét oly szerencsésen lelőni, hogy annak csak egyik szárnya sebesült meg. Sokan bámulják e ritka madarat.

— **Kivándorlók Amerikába.** Négy temesvári család, összesen 22 személy a jövő tavaszszal kivándorol Amerikába. E négy család rokonságban áll egymással, s azért vándorol ki, mert az egyik asszonyság férje már évek óta Amerikában van, de semmi hirt sem hallat magáról. Megkeresik.

— **Gyümölcs kivitel.** Kecskemétről folyó évi junius, julius és augusztus havában összesen 32,705 vámmázsa gyümöls vitetett ki. És pedig Boroslóba 200 vámmázsa 20 fnt, Katovitzba 126 vámmázsa 40 fnt, Berlinbe 484 vámmázsa 80 fnt, Drezdába 69 vámmázsa 60 fnt, Varsóba 2198 vámmázsa, Prágába 2710 vámmázsa, Bécsbe 9744 vámmázsa, Pestre 16,494 vámmázsa, más belföldi városokba 678 vámmázsa. Ez összegből 21,529 vámmázsa barack volt.

— **Egy halálositélet végrehajtása.** Flórenczben f. hó 16-án egy 29 éves közkatonát, Baccaro Ferenczet főbe lőttek. Ehediben a fegyvergyakorlatok alkalmával egy vele gorombáskodó hadnagyot megölt s ezért őt a verónai haditörvényszék halálra itélte, mely itéletet a legfőbb haditörvényszék is helybenhagyta. Ekkor az elitélt a királyhoz folyamodott kegyelemért, de e kérelme elutasittatott. Baccaro ez itéletet egészen nyugodtan fogadta, táviratozott megyei püspökének s levélben bocsánatot kért őrnagyától. Folyó hó 16-án éjfél után kisértetett ki a vesztőhelyre, hol az egész éjjelt imádsággal tölté. Reggel 8 órakor főbe lőtték. Egész végső pillanatáig nyugodt maradt, csak midőn a puskákat feléje irányozták, hallatott egy fájdalmas sikojt.

— **Nagy szerencsétlenség** érte Amerikában a tengerparton fekvő Indianola városát. A roppant, két napig tartott orkán ugyanis a tenger vizét a városba hajtotta, s az az utczákon 6 láb magasságra nőtt. Az összes templomok s a házak háromnegyedrésze romban hever, és sok ember pusztult el. Eddig — mint Newyorkból e hó 22-éről távirják — 76 hullát találtak. A roppant vihar a texasi part egész hosszában dühöngött, Saluria, Matag orda, San Bernardo és más helységekben is jelentékeny pusztitásokat okozott

— **A zene-conzervatorium** tegnapi hangversenyéről szóló referádánkat kénytelenek vagyunk tér szüke miatt holnapra halasztani.

*)A közelebbi feltételek a hivatalos közlönyben olvashatók.

CSARNOK.

Phaedrus

Aesopi meséi.

Bálinth Gyulától.

Ötödik könyv.

(Vége.)

Aesop és a szamár.*)

A szamár egykoron Aesophoz igy szóla:
„Ha több mesét is még rólam kedved volna
Mondani a népnek, — mondass velem, kérlek,
Valami bölcs dolgot, igen-igen szépet.“
„Bölcset?! felel Aesop, hisz ugy tartanának
Téged a mesternek s engem a szamárnak.“

* * *

A könyv és a sajtó.*)

Egy könyv igy szólott a sajtóhoz: „Barátom,
Te nyomsz, mégis te nyögsz s én szó nélkül állom.“
„Nem miattam van az, — felelé a nyomda,
De épp te inditasz engem szánalomra,
Mert tapasztalatból eléggé tudom már,
Sok szegény könyvre a világban mi sors vár.
Engedd, hadd jóslom meg neked is szerencséd:
Pár kiváncsi megvesz, amig uj leszesz még.
A tudósok közt is akadhat egynémely,
Aki buvárkodó észszel beléd mélyed;
De jöni fog aztán az itészek serge,
Mely életed ellen a mérget keverve —
Minden hiányod a világ elé tárja
S igy leszesz te közguny és nevetség tárgya,
Még sajnosabb majd, ha uj voltod nem hódit
S mint öreggel, többé senki sem bajlódik;
Örök unalom vár, elfeledve, akkor,
Lomha moly rágódik benned s ellep a por,
És még türhetőnek nevezhetod sorsod,
Ha arra méltatnak, hogy göngyölits borsot.“
Most hallgat a sajtó s a könyv nyög eképpen:
„Oh nyájas olvasó kegyelmezz énnékem!“

*) Lessing meséje.
*) Desbilons meséje.

Jutalomjáték.

A nyári szinidény berekesztéséül.

NEMZETI SZINHÁZ.

Bérlet szünet.

Kolozsvártt, kedden, sept. 28-án 1875.

Beczkóy János és neje jutalmául:

Az

aggteleki barlang.

Eredeti szinmü „márványcsoportozatokkal“ 4 szakaszban. Irta: Szigligeti E.

Márványcsoportozatok:

1-ső kép: „Mózes kiszabaditása a Nilus vizéből.“ 2-ik: „Izsák megáldja Efraimot és Manassét.“ 3-ik: „Ábrahám feláldozza gyermekét, miben az angyal megakadályozza és a bokorban levő bakra mutat áldozatul.“ 4. „Salamon király itélete két anya közt egy gyermek felett.“ 5-dik kép: „A koldus gyermekét megakarja vakitni.“

(A képletek szines fényvilágitással fognak világittatni.)

SZEMÉLYEK.

Gróf Romhalminé	—	—	Némethy Irma.
Manfréd, fia	—	—	Szacsvay.
Vámodi, udvarbiró	—	—	Szentgyörgyi.
Antal } fiai	—	—	Mátrai.
Laczi } fiai	—	—	Földényi.
Tillinkó, iparlovag	—	—	E. Kovács Gyula.
Kondor, rector	—	—	Kassai.
Tóbiás, koldus	—	—	Vidor.
Márta, neje —	—	—	Szőllősy Hermin.
Rózsa } gyermekei	—	—	Nagy Jolán.
Nina } gyermekei	—	—	Nagy Ilka.

Történik az aggteleki barlangban és onnan nem messze a grófi kastélyban.

A harmadik szakasz kilencz évvel később történik.

SZEMÉLYEK.

Gróf Romhalminé	—	—	Némethy I.
Manfréd —	—	—	Szacsvay.
Vilma, neje	—	—	Mátrainé.
Vámodi —	—	—	Szentgyörgyi.
Antal —	—	—	Mátrai.
Laczi —	—	—	Földényi.
Tilinkó —	—	—	E. Kovács Gy.
Kondor —	—	—	Kassai.
Nina —	—	—	Kutassi J.
Kadarcs, vendéglős	—	—	Vidor.
Rózsi, leánya	—	—	Beczkóiné.
Nagyné aszony	—	—	Körösiné.
Krumpli, uzsorás	—	—	Lovász.
Irnok —	—	—	ifj. Fehérváry.
Komorna —	—	—	Derzsi I.
Laczi inasa —	—	—	Szabó Mózsi.
Manfréd inasa	—	—	Hevesi.
Antal szolgája	—	—	Morvai.
Czigány —	—	—	Eötvös.
Ur —	—	—	Váradi.
Komornok —	—	—	Kovács B.

Történik Pesten — a negyedik szakasz hat hóval később, a grófi kastélyban és az aggteleki barlangban.

A nagyérdemü közönség szives pártfogásáb ajánlják magukat **a jutalmazandók.**

Helyárak mint rendesen.

Kezdete 7 órakor. Vége $^1/_2$ 10-kor

Holnap, szerdán szeptember 29-dikén 1875. nem lesz előadás.

Csütörtökön, szept. 30-án rendkivüli előadás **a tüzoltók javára.**

KÖZGAZDASÁG

Erdélyrészi piaczok árjegyzéke.

— **A kolozsvári** piacz árai 1875. sept. 23-ról 1875. (auszt. mérő.) Tisztabuza 4 frt 10 kr. elegybuza 2 frt 80 kr, rozs 2 frt 5 kr zab 1 frt 25 kr, széna 1 frt 50 kr, egy öl fa 11 frt — kr, alomszalma — frt 80 kr, zsupszalma — fr, 95 kr, marhahus 21 kr, konyhaliszt 7 kr, borsó 16 kr, lencse 24 kr, paszuly 18 kr, köles 24 kr, burgonya 1 frt — kr, disznózsir — frt 48 kr, hagyma 7 kr, fokhagyma 12 kr, árpa mérője 1 frt 25 kr, törökbuza 2 frt. 15 kr.

Kolozsvártt, 1875, sept. 23.

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről

Szeptemb. 25-én 5% Metaliques 7010 frt Kamat —. 5% Nemzeti kölcsön 73.70 frt. 1860-iki államkölcsön 112.— Bankrészvények 907.— Hitelrészvények 212.20 London 111.70. frt. Ezüst 101.85 Cs. kir. arany 530— —. Napoleond'or $891^1/_2$ 100 mark németértékü 55.10.—

Urbéri kötvények: Magyarországi 81.30 Temesvári 81.30 Erdélyi 7880 Horvátországi 84.—

Felelős szerkesztő: **Békésy Károly.**

Nyilttér.*)

PERL fogorvos

oktober 8-án tér vissza körutjából s folytonosan Kolozsvártt marad.

*) E rovat alatti közlemányokért nem vállal felelősséget a Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

275. — 1875. (418) (1—3)

Pályázati hirdetés!

A sz.-udvarhelyi ev. ref. collegiumnál egy **segédtanári** állomás, — melyhez a **németnyelv** tanitása van kötve — üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettetik.

Nevezett állomáshoz kötött évi fizetés 600 o. é. frt, melyért megválasztandott köteles leend a 3—4—5 és 6-dik kt. osztályokban, hetenkint 17—20 órán— **németnyelvet** tanitani.

Kik képesek **testgyakorlatot** is tanitani, azok évenkint még 200 — s igy összesen 800 o. é. frt. fizetésre számithatnak.— A megválasztás három egymásután következő iskolai évre szóland, melynek elteltével az állomás ismét pályázat útján fog betöltetni.

A kellően fölszerelt folyamodványok az „igazgatóság"-hoz czimezve **f. évi oktober-hó 20-ig** haladéktalanúl bekűldendők, s megválasztandott az állomást f. évi november l-én köteles lesz elfoglalni.

Kelt a sz.-udvarhelyi ev. ref. collegium elöljáróságának 1875 september 22-kén tartott gyűléséből.

NAGY LAJOS, gondnok. BOD KÁROLY tanár, mint jegyző.

Sz. **1061**. — 1875. (409) (3—3)

Árlejtési hirdetmény.

Az alólirott tanács által közhirré tétetik, hogy Szamosujvár városának „Belső-mező," „Apácza-" és „Szent Ignácz" nevet viselő utczái a városi közönségnek folyó évi september-hó 9-ről 1061. — 1875. szám alól kelt határozata folytán, a jövő 1876. év folyama alatt kavicskövel kirakandók, s gyalog-járdával ellátandók lesznek, s ennek biztositására **folyó 1875 évi oktober-hó 21-kén délelőtt 9 órakor**, a városház tanácstermében nyilvános árlejtés fog tartatni.

Felkiáltási árul 9000 forint o. é. tűzetett ki.

Ezen árlejtésen résztvenni kivánók, a fölkiáltási ár 10%-kát kötelesek készpénzben, vagy bőrzei árfolyammal biró közhitelü államkötvényekben, vagy végre az előmutatóra szóló takarék-pénztári könyvecskékben bánatpénzül letenni.

Az árlejtés és vállalat többi föltételei, valamint a vállalatra vonatkozó mérnöki fölvétel s költségszámitás a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szamosujvár sz. kir. város tanácsa 1875. sept. 18-kán.

PLACSINTÁR DÁVID, polgármester.

---

(414) (1—1)

A nagyméltóságu magy. kir. vallás- és közoktatási miniszterium által engedélyezett

magán főgymnasiumban

a beiratások **oktober 1-én kezdődnek** (helyiség nemzeti szinház palotája a kerepesi és országút szeglete.

Czélom: az intézetet tudományos tekintetben oly fokon tartani, hogy ez által a külföldi hasonnemű intezetekkel mindenkor kiállja a versenyt és igy magyar családaink ne legyenek kénytelenek gyermekeiket külföldi intézetekben neveltetni.

Hogy pedig e czélnak megfelelhessek, fővárosunk legjelesb tanerői közül egyelőre a következő tanárokat voltam szerencsés megnyerni:

a classica philologiára: **Holub Mátyás, Köpesdi Sándor és Virkler Endre** k. főgymn. tanárokat; magyarnyelv- és irodalomra: **Dr. Erődi Béla** főreáltanodai és **Kürcz Antal** főgymn. tanárokat; németnyelv- és irodalomra: **Harrach József** főreált. tanárt; történelem és földrajzra: **Dr. Cherven Floris** kir. főgymnasiumi és **Endrődi Sándor** tanár jelöltet; mennyiség- és természettanra: **Dr. Corzán Gábor** kir. főgymnasiumi igazgató, **Dr. Császár Károly** főreáltanodai és **Fekete József** kir. főgymn. tanárokat; terményrajzra: **Baranyovszky Ignác** k. főgymn. tanárt, bölcsészetre: **Dr. Bihari Péter** reform. főgymn. tanárt; az előkészitő osztályra: **Záboy Alajost**; a modern nyelvek- és rajz tanitásában szintén a legjelesb tanerők fognak működni.

JÁGICS IGNÁCZ, intézeti igazgató.

---

600 darab merino-juh

(412) (mind egészséges) (2—3)

eladó.

Értekezhetni szóval, vagy levél által **Szepessy Ferenczczel Kolozsvártt** hoszszu-szappanyutcza.

---

(418) (1—3)

Diszfák, diszbokrok és külömböző szabadban telelő felfolyók, nemkülömben virág gyökerek kaphatók

nagy választékban

TAUFFER FERENCZ

mag- és növény kereskedésében Kolozsvártt.

---

(413) (3—3)

Eladó birtok

B.-O.-Budán, Kolozsvártól 1½ órányira, mintegy 250 hold szántóból, kaszálóból, s belső-telekből álló **birtok eladó.**

Értekezhetni Kővári Mihály ügyvéddel Kolozsvártt, bel-szénutczában 8. sz. a. emeleten.

„VICTORIA" biztositó társaság

Kolozsvártt

(alapittatott 1865-ben.)

A vagyon mérleg és forgalmi kimutatás kivonata:

(1874 dec. 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865)—1873 év végéig o. é. 16,229.161 ft. 17.
Bevétel 1874. évben 3,376.862 „ 82.

összesen: 19,606.023 ft. 99.

Kifizetett károk kezdettől (1865)—1873 év végéig o. é. 5,355.856 ft. 42.
Kifizetett károk 1874-ik évben o. é. 1,324.799 ft. 85.

összesen: 6,680.656 ft. 27.

Kiosztott nyeremény kezdettől 1874-dik év végéig o. é. 439.738 ft. 69

Biztositéki alap:

Alap tőke (ebből 1 millió forint telyesen befizetve) 2,000.000 ft.—
Tartalék alapok az összes biztositási ágakban o. é. 1,369.989 ft. 32.
Évi tiszta díj bevétel 1,500.000 „ —.

összesen: 4,869.989 ft. 32.

Felhivás

takarmány és gabona nemüek tűzkár ellen

biztositására.

Az **aratás** és **széna** csinálás befejeztével, van szerencsénk jelenteni, hogy a „VICTORIA" akár központon, akár a vidéken megbizott fő- és alügynökei közvetitésével biztositást nyújt, minden mezei termény tűz által elkárosulása ellen.

A biztositás egyaránt elfogadtatik a helységekben, vagy azokon kivül, asztagokban, boglyákban, vagy berakva az épületekbe, fedél alatt, sőt már hordás alatt keresztekben és kalangyákban.

Elcséplés után a biztositás a szemre is kiterjed, a hová rakodás előre tudatása feltétele mellett.

A folyó idényre különös kedvezmények állapittattak meg, melyek az illető ügynökségeknél megtudhatók.

Cséplő gépek, ha egy helyről másra vándorolnak is, szintén biztosithatók.

Dijtételekkel és — tájékozásúl — biztositási példákkal az ügynökségek szolgálnak.

Ezeken kivül biztositás alá vétetnek mindenféle gazdasági eszközök, marha állomány, gazdasági és laképületek, minden ingóságok, kereskedelmi és iparczikkek.

Társas,- árva- és egyházi épületeknél különös kedvezmények nyújtatnak.

(329) (10—*)

Végre életbiztositások köttetnek minden szokásban lévő módozatokkal.

A „VICTORIA" biztositó társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindég hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hivja fel a közönséget, biztositásait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA" bizt. társaság igazgatósága.

Csupán csak LŐBL FRIGYESNÉL Budapesten, Lipótvárosi templomtér váczi-körút 6/2 sz. **27** **kros árucsarnok alapitójánál** található a legolcsóbb **bevásárlási forrás**

Hol nemcsak mindennemü nőiruhakelmék és minden e szakl vágó czikkek kaphatók **a legjobb minőségben 27 krér** hanem mindennemü **finomabb** ruhakelmék, vásznak és asztanemüek is dús választékban 40-%al a gyári áron alúl árusitta nak el.

(397) (6—20)

Vidéki rendelmények pontosan teljesittetnek.

Minták bárhová ingyen és bérmentve.

IRODALMI UJDONSÁGOK!

Épen most jelent meg!

és Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt **kapható**:

Görög-magyar Szótár

Második, ujonnan átdolgozott és bővitett kiadás.

Szerkesztették

SOLTÉSZ FERENCZ ÉS SZINYEI ENDRE

sárospataki tanárok.

Kiadja „az irodalmi-kör" a főiskola költségén.

Sárospatak, 1875.

Ára 4 frt 50 kr.

Legujabban megjelentek

és **Stein János** könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Az ujabban felmerült borkérdések megoldásához.

Irta dr. Entz Ferencz. **Ára 40 kr.**

Halotti egyházi beszédek.

Irta Heiszler József, dobrádi ref. lelkész.

Ára 1 frt 60 kr.

STEIN JÁNOS

muzeum egyleti könyvárus és tudom. egyetemi nyomdásznál Kolozsvárt megjelent:

A KIRÁLYHÁGON INNENI ORSZÁGRÉSZ

(ERDÉLY)

TÖRVÉNYSZÉKI FELOSZTÁSA XXII térkèppel.

Szerkesztették néhai **Boldizsár Ferencz** erdélyi telekkönyvi igazgató és **Bordeaux Jenő** telekkönyvi biztos.

Minden térkép külön kimutatja a törvényszéki kerületet minden községeivel névszerént, a járásbiróságokat külön választva és azon közigazgatási egész területet, melyből a kir. törvényszék alakitva van.

Ki van mutatva a törvényszéki kerületek és járásbiróságok kiterjedése mértföldenként, népessége lélek-szám szerént.

Ki vannak mutatva a nevezetesebb folyók vas-, ország- és nevezetesebb megyei utak.

Minden térképhez adott önálló szövegben ki vannak jelölve:

1. A térképen látható törvényszéki kerület összes adó községei betürendben magyar és ismert román és német neveikkel.
2. Minden község neve után határ mennyisége holdakban és hogy telekkönyve mikor lépett életbe.
3. Meg van nevezve az adókerület, melyhez minden község tartozik.
4. A közigazgatási hatóság, törvényszék, járásbiróságok székhelyei.
5. Érsekségek, püspökségek székhelyei.
6. Fürdő helyek, só- és érczbányák.
7. Posta állomások.
8. A törvényszékek székhelyétől a járásbiróságok székhelyei, s nevezetesebb községek közti távolság.

Ezen, a legnagyobb szorgalommal kidolgozott, nagy 8-adrét füzetben összeállitott **22 térkép,** a fenn elősorolt tárgyakat tartalmazó szöveggel és diszes czimlappal ellátott mű ára **6** frt. Postán küldve vagy utánvéttel **6** frt **20** kr.

Kemény táblába csinosan bekötve 7 frt. Postán küldve de bérmentve 7 frt 50 kr.

Megjegyezzük: hogy a térképek, miután szerkesztésök alkalmával, minden adóközség tőhegyre szedve pontosan számba vétetett, pontosság tekintetében minden eddig kiadott térképeket felülmulnak, s a hozzájok adott szöveg tartalmánál fogva a jelen szervezkedési korszakban **törvényszékek, birák, ügyvédek, közigazgatási** és **városi hatóságoknak, községeknek** és **egyes birtokosoknak egyaránt nélkülözhetlen kézikönyv gyanánt szolgál**, miután minden Erdélyben létező egyes községnek **politikai**, **törvénykezési** és **adóügyi** tekintetben hovátartozósága, ugy földiratilag mint betüszerint egy tekintetre kivehető.

Továbbá a munkálat történelmi részénél a hirdetményben előfordultakon kivül még minden egyes község telekkönyvi hatosága, s a telekkönyvi munkálat kihirdetési ideje a legutolsó napokig ki van téve, valamint mindennemü változás mely 1872 óta felmerült, tekintettel a f. évi julius 31-kén megjelent miniszteri rendeletre, melynélfogva az abrudbányai, fogarasi, gy.-szent-miklósi, hátszegi, naszódi, sepsiszent-györgyi és szamosujvári kir. törvényszékek, más törvényszékekhez beosztattak, a legnagyobb pontossággal keresztül vitetett, s igy Erdély községeinek történeti nevezetességek leirása, valamint törvénykezési, közigazgatási s telekkönyvi beosztása tekintetében teljesen hű képét állitja elönkbe.

Azon t. előfizetőknek, kik minden példány után a tudva levő **2** frt **50** krt. hozzám beküldötték, az illető **példányokat** ma postára tétettem.

Kolozsvárt, september 24. 1875.

Stein János.

(416) (1—3)

Nyomatott Stein János m. kir. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.